

มิติใหม่ไฮเทค

ผศ.ดร.พรชัย พชรินทร์ตะนกุล

<http://DrPornchai.com/>

นักวิชาการอิสระ

อาจารย์พิเศษคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาฯ คณะศาสนาและปรัชญา มจร. และคณะพุทธศาสตร์ มจร.

นักวิทยาศาสตร์ศึกษาสมองพระในขณะที่ทำสมาธิ: จิตเช่นใด สมองเช่นนั้น

จิตและสมองมีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง คนที่จิตมีกิเลสจะมีสมองอย่างหนึ่ง สัตว์ที่มีจิตแบบสัตว์ก็มีสมองแบบสัตว์ ผู้ที่มีจิตชอบทำความดีจะมีสมองแบบเฉพาะของตน พระอริยะที่มีจิตอริยะก็มีสมองแบบพระอริยะ ฯลฯ ปัญหาที่มีอยู่ว่าจะไร่มาก่อน จิตหรือสมอง? จิตทำให้สมองเป็นไปอย่างไร่นอย่างนี้ หรือสมองแบบหนึ่งๆ ที่มีรูปร่างและโครงสร้างเฉพาะ จะทำให้จิตเป็นไปต่างๆ เช่น จะทำให้จิตอิจฉาริษยา ทำให้จิตมีเมตตากรุณา ทำให้จิตบริสุทธิ์ และทำให้จิตหลุดพ้น ฯลฯ ?

คำตอบของปัญหาดังกล่าวจะขึ้นอยู่กับใครเป็นผู้ตอบ ถ้าผู้ตอบเป็นนักวิทยาศาสตร์ ก็จะตอบว่าสมองมาก่อน เพราะจิตไม่อาจอยู่ได้ต่างหากจากวัตถุคือสมองได้ ถ้าไม่มีสมองก็ไม่มีจิต สมองก็คือจิต เมื่อสมองตายหรือคนตาย จิตก็ดับสลายปราศจากตัวตนอีกต่อไป

แต่ถ้าผู้ตอบเป็นนักพุทธศาสนา ก็จะตอบว่า จิตมาก่อน เพราะจิตเป็นสิ่งที่อยู่ต่างหากจากวัตถุคือสมอง ถ้าไม่มีสมองของกายเนื้อ ก็ยังมีจิตได้ เช่น จิตของอรุณพรหม หรือจิตของเทพที่มีกายทิพย์ หรือจิตของผู้ที่ถอดจิตออกไปจากกายเนื้อ แล้วไปมีประสบการณ์ต่างๆนอกกายเนื้อ เป็นต้น สมองไม่ใช่จิต แต่ **สมองเป็นสำนักงานของจิตที่จิตใช้เป็นที่สั่งการให้ร่างกายทำงานโดยผ่านทางระบบประสาท** เช่น สั่งให้ตาเห็น สั่งให้หูได้ยิน สั่งให้ขาเดิน สั่งให้ปากพูดคำหยาบ สั่งให้มือพนม และสั่งให้ปากจูบ ฯลฯ เป็นต้น เมื่อสมองตาย หรือคนตาย จิตก็ไปเกิดใหม่ในร่างกายใหม่ ซึ่งอาจจะเป็นกายทิพย์หรือกายเนื้อก็ได้ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นกายทิพย์ก่อนในช่วงระยะเวลาหนึ่ง แล้วจะกลับมาเกิดเป็นกายเนื้ออีก (กายทิพย์คือร่างกายของเทวดา หรือผี หรือสัตว์นรก เป็นต้น ส่วนกายเนื้อคือร่างกายของมนุษย์ และสัตว์เดรัจฉาน)

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันนักวิทยาศาสตร์ได้ศึกษาสมองของคนที่มีจิต จนได้ข้อสรุปที่ค่อนข้างจะแน่นอนแล้วว่า จิตน่าจะมาก่อนสมอง นั่นคือจิตเป็นนาย ส่วนร่างกายและสมองเป็นบ่าว ซึ่ง

เป็นข้อสรุปที่ตรงพ้องกับความรู้ทางพุทธศาสนา นักวิทยาศาสตร์ได้พบว่าจิตของผู้มีสมาธิหรือผู้ฝึกสมาธิ จะมีผลต่อสมอง ทำให้สมองมีการเปลี่ยนแปลง กลายเป็นสมองของนักปฏิบัติทางจิต ซึ่งหมายความว่า คนที่มีสมาธิเช่นนี้ต่อไปจะเข้าสมาธิได้ง่ายขึ้น ยิ่งถ้าผู้นั้นเกิดมาพร้อมกับสมองของนักปฏิบัติธรรม (เพราะว่าเป็นผู้ฝึกสมาธิมาแล้วในชาติก่อน) ก็ยิ่งจะปฏิบัติธรรมได้ง่ายขึ้นกว่าคนปกติอื่นๆ กล่าวโดยสรุปก็คือ **สมองเป็นตัวชี้บอก (indicator) ของจิต ว่าจิตเป็นอย่างไร** เช่น จิตมีสมาธิหรือไม่มีสมาธิ จิตคิดดีหรือคิดชั่ว จิตฉลาดหรือจิตโง่ ฯลฯ สมองก็จะชี้ตามไป ว่าเป็นสมองของคนเช่นไร เช่น สมองของคนมีสมาธิ สมองของคนดี สมองของคนฉลาด ฯลฯ ซึ่งจะทำให้คนนั้นมีจิตที่ถาวรพอสมควร เช่น มีสมาธิถาวร มีความดีถาวร และมีความฉลาดถาวร ฯลฯ นั่นคือมีคุณสมบัติที่ถาวรกว่า คนที่ไม่มีสมาธิเป็นเหมือนตน ซึ่งคนเหล่านั้นจะฝึกจิต เช่น จะฝึกสมาธิ จะฝึกเป็นคนดี จะฝึกให้ฉลาด ฯลฯ ได้ยากกว่า ยิ่งถ้าผู้ใดเกิดขึ้นมาพร้อมกับสมองที่ชี้บอกว่าเป็นคนเช่นไรตั้งแต่เกิด เช่น เป็นคนมีสมาธิ เป็นคนดี เป็นคนฉลาด ฯลฯ ก็หมายความว่าเขาได้ฝึกคุณสมบัติเหล่านั้นมาแล้วในชาติก่อน เช่น ได้เคยฝึกสมาธิ ฝึกทำดี และฝึกความฉลาด ฯลฯ มาแล้ว

สมองเป็นเพียงตัวบันทึกที่ค่อนข้างถาวรว่าจิตของคนนั้นๆเป็นเช่นไร **จิตเป็นเช่นไร สมองก็บันทึกไว้เช่นนั้น** ดังนั้นจึงอาจเป็นไปได้ว่าเราจะศึกษาจิตของคนโดยการศึกษามองของเขาได้ ในทำนองเดียวกับลายเส้นบนฝ่ามือของคนจะเป็นตัวบันทึกชะตาชีวิตของผู้นั้น เราจึง “อ่าน” ชะตาชีวิตของเขาได้ แต่ไม่ใช่การ “ทำนาย” ชะตาชีวิต เพราะว่า **ลายเส้นจะเปลี่ยนแปลงตามชะตา ไม่ใช่ชะตาเปลี่ยนแปลงตามลายเส้น!** ชะตาชีวิตมีอยู่แล้ว ลายเส้นเป็นเพียงผู้บันทึกเท่านั้น **ลายเส้นไม่ใช่ต้นเหตุของชะตาชีวิต ชะตาชีวิตต่างหากเป็นต้นเหตุของลายเส้นบนฝ่ามือ** ถ้าชะตาเปลี่ยนแปลง ลายเส้นฝ่ามือก็จะเปลี่ยนแปลงไป ในทำนองเดียวกัน ถ้าจิตเปลี่ยน สมองก็จะเปลี่ยนตามจิต

จิตเป็นผู้นำและสมองเป็นผู้ตาม จิตดีทำให้สมองดี และเป็นสมองที่จะทำให้การฝึกจิตทำได้ง่ายขึ้น จิตจะเป็นผู้นำสมองเสมอ อยู่ดีๆสมองจะดีไม่ได้ถ้าคนนั้นไม่ได้ฝึกจิตมาก่อนในอดีต ทั้งอดีตของชาตินี้และอดีตของชาติก่อน เพราะฉะนั้นใครที่ต้องการสมองดี เช่น มีความจำดี ก็จะต้องฝึกจิตให้มีความจำดีด้วยการฝึกสมาธิก่อน สมองก็จะดีตามมา แล้วสมองที่ดีนี้จะมีผลทำให้จิตฝึกความจำในขั้นต่อไปได้เร็วขึ้น ง่ายขึ้น และดีขึ้น มากกว่าคนที่สมองไม่ดี

ความจริงทั้งหมดนี้นักวิทยาศาสตร์ปัจจุบันได้รับรองแล้ว เช่น นักวิทยาศาสตร์กลุ่มหนึ่งได้ศึกษาสมองของพระภิกษุในศาสนาพุทธในขณะที่ฝึกสมาธิ ในห้องทดลองปฏิบัติการ ณ เมืองนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา

สำนักข่าวบีบีซี เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2554 รายงานจากเมืองนิวยอร์กว่านักประสาทศาสตร์ได้นำพระภิกษุชาวทิเบตเข้าตรวจในเครื่องสแกนสมองที่มีขนาดใหญ่เท่ากับรถยนต์ เพื่อทำความเข้าใจกับการฝึกสมาธิ ซึ่งเป็นการปฏิบัติธรรมทางพุทธศาสนาที่มีมานานหลายพันปีแล้ว

งานวิจัยนี้ได้เปิดเผยความลับของการใช้ชีวิตอย่างสุขสงบตามแบบพุทธศาสนา นักวิทยาศาสตร์ผู้นี้เป็นศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัยนิวยอร์ก ท่านได้กล่าวว่าตนได้ใช้เครื่องสแกนมองเข้าไปในสมองของพระภิกษุในขณะที่ทำสมาธิ เพื่อทำความเข้าใจว่าสมองของพระมีการจัดระเบียบโครงสร้างใหม่อย่างไรในขณะที่จิตเป็นสมาธินั้น

ตั้งแต่ปี 2551 เป็นต้นมา ท่านศาสตราจารย์ผู้นี้ได้สอดใส่จิตใจและร่างกายของนักปฏิบัติธรรมผู้มีชื่อเสียงทางพุทธศาสนาหลายท่าน เข้าไปในเครื่องสร้างภาพสททางอภินาตแม่เหล็ก (functional magnetic resonance imaging) หรือเครื่องเอฟเอ็มอาร์ไอ (fMRI) ที่มีขนาดน้ำหนักถึง 5 ตัน (5,000 กิโลกรัม) เครื่องนี้ได้ทำการสแกน หรือกวาดจับภาพการไหลเวียนของโลหิตภายในหัวสมองของพระภิกษุ ในขณะที่พระนั้นทำสมาธิอยู่ภายในฝาผนังอันหนาที่บของเครื่องที่ส่งเสียงดังเป็นจังหวะราวกับเสียงดนตรี

การทดลองนี้มีจุดประสงค์ที่ต้องการจะค้นหาว่า **ผู้ปฏิบัติสมาธิสามารถเข้าถึงสภาวะความสงบที่หลุดพ้นจากทวิภาวะ (duality) ได้อย่างไร หรือเข้าถึงสภาวะที่รวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับโลกและจักรวาลได้อย่างไร** สภาวะนี้เป็นสภาวะของจิตที่รวมตัวบุคคลกับสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกันอย่างแบ่งแยกไม่ได้ คือมีเอกภาพหรือความเป็นหนึ่ง

ผลลัพธ์สำคัญจากการปฏิบัติสมาธิประการหนึ่ง คือผู้ที่ฝึกสมาธิบ่อยๆและฝึกมานาน จะสามารถตั้งสติต่อสิ่งรอบข้างได้ดีขึ้น และสตินี้จะช่วยให้เป็นคนที่มีความสงบและมีความสุขมากขึ้น เพราะว่าได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสมองของบุคคลผู้นั้น

การวิจัยเรื่องสมาธิในช่วงสิบปีที่ผ่านมา เป็นงานที่มีประโยชน์มาก เพราะว่ามันแสดงให้เห็นว่า สมองมีความสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงอย่างพอเหมาะพอสมกับสมาธิที่คนผู้นั้นฝึก ซึ่งเดิมเราไม่คิดว่า สมองจะเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อเราฝึกสมาธิจนมีความเป็นหนึ่งกับจักรวาล โครงข่ายงาน (network) ของเซลล์ประสาทในสมองจะเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ทำให้กำแพงทางจิตวิทยาที่กั้นระหว่างตัวบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในจักรวาลค่อยๆเสื่อมสลายไป จนเกิดความเป็นหนึ่งขึ้นระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม การจัดโครงสร้างใหม่ของสมองดังกล่าวแสดงถึงความกลมกลืนระหว่างตัวบุคคลกับจักรวาล

งานวิจัยนี้ทำให้นักวิทยาศาสตร์เกิดความเข้าใจดียิ่งขึ้นในเรื่องของโครงข่ายงานของสมอง โดยได้ค้นพบว่า **สมองจัดแบ่งตนเองเป็นโครงข่ายงานสองข่าย เรียกว่าโครงข่ายงานภายนอก และโครงข่ายงานภายใน หรือโครงข่ายงานปกติ** โครงข่ายงานภายนอกเป็นโครงข่ายงานที่ทำงานเมื่อเรากำลังทำสิ่งที่อยู่ภายนอกตัวเรา เช่น การอ่านหนังสือ การเล่นเกมกีฬา หรือการชงกาแฟ เป็นต้น แต่โครงข่ายงานภายในเป็นโครงข่ายงานที่ทำงานเมื่อเรากำลังพิจารณาสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวเราหรืออารมณ์ของเรา โครงข่ายงานสมองทั้งสองขายนี้อาจจะไม่ทำงานพร้อมกัน แต่จะทำงานคล้ายกับไม้กระดานหก นั่นคือ เมื่อโครงข่ายงานหนึ่งเริ่มทำงานจนทำงานเต็มที่ อีกโครงข่ายงานหนึ่งจะเริ่มสงบลงจนสงบเงียบสนิท เป็นเช่นนี้สลับกันไป

การจัดระเบียบของสมองเช่นนี้ทำให้เราสามารถนำสมาธิกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ง่ายขึ้น และมีสมาธิเป็นเรื่องราวจนเสร็จไปเป็นเรื่องราวเช่นกัน โดยไม่ถูกดึงไปข้างโน้นข้างนี้ที่ เช่น ในขณะที่กำลังทำงานเราอาจถูกการผ่นกลางวันดึงดูไป ทำให้สมาธิในการทำงานลดลง เป็นต้น ปรากฏการณ์นี้เป็นสิ่งที่รับรองโดยพุทธศาสนา เพราะพุทธศาสนาสอนว่า **จิตเป็นเอกจรัส คือจิตจะทำงานได้ที่ละอย่างเท่านั้น** เช่น ในขณะที่เล่นกีฬาจะไม่ได้ยินเสียงเพลง และในขณะที่ฟังเพลงก็จะหยุดหรือชงกกับการเล่นกีฬา เป็นต้น แต่อาจเป็นไปได้ว่าจิตสามารถสลับงานสองอย่างกลับไปกลับมาได้อย่างรวดเร็ว จนทำให้เราเข้าใจผิด คิดว่าจิตทำงานสองอย่างหรือหลายอย่างพร้อมๆกัน เช่น เล่นกีฬาพร้อมกับฟังเพลง เป็นต้น

นักวิทยาศาสตร์สามารถติดตามดูการเปลี่ยนแปลงของโครงข่ายงานทั้งสองในสมองสลับกันไปมาได้ ในขณะที่คนผู้นั้นสนใจต่อสิ่งภายนอกสลับกับสนใจต่อตัวเองกลับไปกลับมา และได้ค้นพบว่า **พระหรือนักปฏิบัติสมาธิบางคนที่ได้ฝึกสมาธิมานาน จะสามารถกระตุ้นโครงข่ายงานทั้งสองในสมองให้ทำงานได้พร้อมกันในขณะที่อยู่ในสมาธิ** หมายความว่าท่านผู้นั้นได้ค้นพบวิธีการที่จะยกแผ่นกระดานหกให้สูงขึ้นพร้อมกันได้ทั้งสองปลาย! และความสามารถนี้เองน่าจะเป็นสาเหตุที่ทำให้ตัวบุคคลได้ประสบพบกับการรวมกันเป็นหนึ่งกับจักรวาลอย่างกลมกลืนและกลมเกลียวกัน

เดิมนักวิทยาศาสตร์คิดว่าโครงข่ายงานภายในของสมอง ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับตัวเอง จะทำงานเมื่อตัวบุคคลอยู่ว่างๆ ไม่มีงานทำ ไม่คิดถึงสิ่งใดที่อยู่ภายนอกและภายในตัวเอง และไม่มีอะไรที่จะต้องสนใจ แต่จากงานวิจัยนี้กลับพบว่าโครงข่ายงานนี้จะทำงานเมื่อบุคคลนั้นๆคิดเกี่ยวกับตัวเอง ในขณะที่อยู่ว่างๆไม่ได้ทำอะไรและไม่ได้สนใจสิ่งภายนอก เพราะว่าเมื่อนักวิทยาศาสตร์สแกนสมองของคนที่ไม่ได้ทำอะไร ก็ได้พบว่าคนนั้นจะรู้สึกเบื่ออย่างรวดเร็ว และจะเห็นโครงข่ายงานภายในนี้กระพริบเด่นไม่หยุด เพราะคนที่เบื่อก็คงจะต้องคิดเรื่องเกี่ยวกับตัวเอง

โครงข่ายงานภายในของสมองจะทำงานเมื่อเราคิดถึงตัวเอง ทั้งในเรื่องง่ายๆในชีวิตประจำวัน และเรื่องยากๆทางปรัชญา เช่น ในการคิดเรื่องง่ายๆอาจจะคิดว่าเมื่อคืนเรากินอะไร ขณะนี้เราอยู่ที่ไหน และพรุ่งนี้เราจะไปไหน เป็นต้น ส่วนในการคิดเรื่องยากๆอาจจะคิดว่าเราเป็นใคร เกิดมาจากไหน กำลังจะไปไหน และมาอยู่ในโลกนี้ทำไม เป็นต้น

จนถึงวันนี้ นักวิทยาศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยนิวยอร์กดังกล่าวได้สแกนสมองของนักฝึกสมาธิผู้มีประสบการณ์สูงมาแล้วกว่า 20 คน บุคคลเหล่านี้มีทั้งภิกษุ ภิกษุณี และฆราวาส ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติสมาธิแบบพุทธของทิเบต บุคคลเหล่านี้ล้วนแต่ได้เข้าถึงความสุขสงบสันติ และเข้าถึงความเป็นหนึ่งเดียวกับจักรวาลแล้วทั้งสิ้น

จากบทความนี้จะเห็นว่า สมองเป็นภาพสะท้อนของจิต จิตเป็นเช่นใดสมองก็เป็นเช่นนั้น สมองของคนที่ไม่ได้ฝึกสมาธิเป็นแบบหนึ่ง สมองของคนที่ได้ฝึกสมาธิจะเป็นอีกแบบหนึ่งที่แตกต่างกัน ต่อไปนี้เมื่อเรานำคนมาสแกนสมองและสร้างภาพของสมองนั้นขึ้น เราอาจจะทราบได้ว่า คนผู้นั้นเป็นคนที่ฝึกสมาธิหรือไม่ ไม่มีใครอาจโกหกได้เพราะสมองของเขาจะเป็นตัวฟ้องอย่างชัดเจน แม้กระทั่งเด็กที่ยัง

ไม่เคยฝึกสมาธิ ถ้าเรานำเด็กนั้นมาสแกนสมอง เราอาจทราบว่าในอดีตชาติของเด็กได้เคยฝึกสมาธิมาแล้วหรือไม่ เพราะเมื่อเด็กที่มีจิตที่เป็นสมาธิมาเกิด จิตของเด็กก็จะสร้างสมองให้เป็นแบบของคนฝึกสมาธิมาแล้ว ซึ่งจะทำให้เด็กฝึกสมาธิในชาตินี้ได้ง่ายขึ้น ในทำนองเดียวกัน เด็กที่มีจิตฉลาดในชาติก่อน ก็จะมีสมาธิฉลาดในชาตินี้ คุณลักษณะอื่นๆของเด็ก หรือของใครก็ตาม ก็จะเป็นไปในทำนองเดียวกัน

ในที่สุดนี้ผู้เขียนขอให้ข้อสังเกตที่สำคัญประการหนึ่งจากบทความนี้ นั่นคือเราจะเห็นว่าพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์เป็นวิชาที่เข้ากันได้ง่ายมาก และมักจะส่งเสริมซึ่งกันและกันมากกว่าที่จะขัดแย้งกัน ผิดกับความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาศาสตร์กับศาสนาอื่น โดยเฉพาะศาสนาที่เชื่อว่ามีพระเจ้าผู้สร้างโลก (God the Creator) ทั้งนี้เพราะว่าศาสนาพุทธและวิทยาศาสตร์เป็นวิชาที่จัดอยู่ในขบวนการสมณะ (samana movement) เช่นเดียวกัน หมายความว่าในยุคก่อนการเกิดของขบวนการสมณะนี้ เมื่อมนุษย์เราต้องการอะไรที่ตนเองหามาไม่ได้ ก็จะสวดอ้อนวอนต่อพระเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายเพื่อให้ได้ตามที่ตนต้องการนั้น แต่ขบวนการสมณะ (ซึ่งเกิดขึ้นก่อนพุทธกาลหลายร้อยถึงหลายพันปี) เชื่อว่ามนุษย์จะต้องทำในสิ่งที่ตนต้องการเท่านั้น จึงจะได้สิ่งนั้นมา ไม่ว่าจะยากลำบากเพียงใดก็ตาม ไม่ใช่ได้มาด้วยการขอหรืออ้อนวอนต่อพระเจ้าหรือเทพใดๆ ซึ่งมาถึงยุคปัจจุบัน ขบวนการนี้แบ่งแยกออกเป็นสองส่วนอย่างชัดเจน คือส่วนที่เป็นศาสนา ได้แก่ศาสนาพุทธและศาสนาเล็กๆน้อยๆอื่นๆ และส่วนที่เป็นวิทยาศาสตร์ ขบวนการสองส่วนนี้ต่างที่ศาสนาจะใช้วิธีการทางจิต เช่น ศิล สมาธิ และปัญญา ในการหามาซึ่งสิ่งที่สมควรแก่ความต้องการ เช่น ความเมตตา กรุณา ความฉลาด ความสวยงาม และความรู้อัจฉริยะ เป็นต้น ส่วนวิทยาศาสตร์จะใช้วิธีการทางวัตถุ เช่น การทำสังเกตการณ์ การทำการทดลอง การจัดตั้งทฤษฎีต่างๆ และการประดิษฐ์และสร้างสรรค์ ในการหามาซึ่งสิ่งที่ต้องการ ทั้งที่เป็นสิ่งที่สมควรและไม่สมควร เช่น คฤหาสน์อันงดงาม ชุดเสื้อผ้าสวยหรู ตู้เย็น รถยนต์ ทีวี โทรศัพท์มือถือ ฯลฯ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม **ศาสนาพุทธและวิทยาศาสตร์มีหลักการ หรือมีสปีริต (spirit) ที่ตรงกัน คือคนเราต้องช่วยตัวเองโดยการกระทำเท่านั้น จึงจะได้สิ่งที่ต้องการ เช่น ทำดีจะได้ความดี ทำชั่วจะได้ความชั่ว และทำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ก็จะได้สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆที่ทันสมัยมากมาย เป็นต้น** พุทธศาสนาจึงเป็นวิทยาศาสตร์ด้วยเหตุนี้ และวิทยาศาสตร์ก็เป็นศาสนาพุทธด้วยเหตุเดียวกัน

“พุทธศาสนาและวิทยาศาสตร์เป็นพวกเดียวกัน เป็นซึ่งกันและกัน และเป็นวิชาการหรือเป็นธรรมะที่รวมกันเป็นหนึ่งได้” สาธุ!

%%%%%%%%%

สแกนสมองพระ นักวิทยาศาสตร์กำลังเคลื่อนสอดร่างกายของพระภิกษุเข้าไปในเครื่องกวาดภาพสมอง (brain scanner) เพื่อศึกษาสมองของคนที่มีสมาธิ

%%

ปัญญาจักขุมิติใหม่ไฮเทคของนักวิทยาศาสตร์ศึกษาสมองพระในขณะที่ทำสมาธิ: จิตเช่นใด สมองเช่นนั้น